

## Tjänsteskrivelse

Handläggare  
Lena Barrow  
Tfn 026-17 87 31  
lena.barrow@gavle.se

Socialnämnden

## Tillsynsplan år 2020 för Tillståndsenheten, Livsmiljö Gävle

### Förslag till beslut

Att fastslå 2020 års tillsynsplan för Tillståndsenheten.

### Bakgrund

Syftet med en tillsynsplan är att skapa en tydlig struktur på tillsynsarbetet. Här presenteras en sammanhållen tillsynsplan för Tillståndsenhetens samtliga verksamhetsområden, detta för att tydliggöra enhetens uppdrag och omfattning.

### Serveringsställen med serveringstillstånd

Alkohollagen är en social skyddslag med mål att begränsa alkoholens skadeverkningar. Tillgången till alkohol begränsas genom att tillståndshavarna ska uppfylla högt ställda krav för att få ett serveringstillstånd samt under tillståndets löptid efterleva alkohollagen och fortsätta uppfylla de initialt ställda kraven. Kommunens uppgift är att ge information och stöd till tillståndshavarna samt kontrollera att reglerna följs. Handläggning och tillsyn är avgiftsfinansierad.

Tillsynen av serveringsställen med serveringstillstånd består av förebyggande samt inre och yttre tillsyn.

**Förebyggande tillsyn** är både utbildning, rådgivning och praktiskt tillsynsarbete. Genom kunskaper och samarbete kan problem undvikas, både för krögaren och för kommunen. Förebyggande tillsyn består 2020 av följande insatser:

Utbildningen ”Ansvarsfull alkoholservice”, vilket är en tvådagarskurs som erbjuds tillståndshavare och restaurangpersonal en gång per år, i samarbete med övriga gästrikkommuner och Polismyndigheten. I år kommer Gävle kommun att ha huvudansvaret för kursen, som hålls i maj månad. Kursen vänder sig till krögare i Gävle, Sandviken, Hofors och Ockelbo kommun. Kommunernas alkoholhandläggare kommer att delta på kursdagarna. Vi

kommer att anlita utbildningsföretag för hela kursen. Genom att låta en fristående aktör undervisa och vi själva medverkar som "bollplank" till läraren renodlar vi vår roll gentemot tillståndshavarna.

- Utbildningen "*Ansvarsfull alkoholservice*", speciellt riktad till studentföreningarna på Högskolan i Gävle, i samarbete med Gefle Studentkår, Studenthälsan och Polismyndigheten. Här kommer vi att fortsätta att agera som föreläsare en gång per år. Det är främst en kostnadsfråga, studentföreningarna har inte råd att anlita utbildningsföretag och det är angeläget att föreningarnas aktiva genomgår utbildningen. Kursen äger rum 3 och 11 mars 2020.
- Kurs i metoden "*Krogar mot Knark*". En halvdagskurs för krogpersonal kommer att hållas i Gävle 13 maj 2020. Kursen arrangeras i samverkan med Polismyndigheten och med övriga gästrikkommuner.
- Upprätthålla ett löpande, gott samarbete med Polismyndigheten i dess egenskap som tillsynsmyndighet över restauranger med serveringstillstånd och som mycket viktig samarbetspartner i arbetet med "*Ansvarsfull Alkoholservice*" såväl som "*Krogar mot Knark*".
- *Krögarträff* genomförs för tillståndshavare i Gävle. Vid träffarna ges utrymme för andra delar av kommunen samt andra myndigheter att ge information. Planeras genomföras tre tillfällen under 2020.
- Utskick av *KrögarNytt* minst tre gånger under år 2020. Utskicket är ett sätt att upplysa tillståndshavare av serveringstillstånd om lagändringar och annan aktuell information som är viktig att känna till. Utgör även möjligheter till informationsutbyte och dialog.
- Utskick av *FörsäljarNytt* minst två gånger under 2020 med information till butiker som säljer tobak, e-cigg, folköl eller receptfria läkemedel.
- Vi håller hög tillgänglighet för avtalade och spontana besök. Möten och samtal med krögare på eget initiativ eller på deras initiativ. Detta för att säkerställa god och trygg serveringsverksamhet, genom att agera bollplank och ge information till krögare. För att säkerställa kontinuerlig tillgänglighet under sommarmånaderna kommer vi att planera verksamheten så att minst två handläggare är i tjänst under semesterperioden.

**Inre tillsyn** betyder dels att man kontrollerar att grundläggande förutsättningar för serveringstillstånd fortfarande är uppfyllda t ex. vad gäller

brandsäkerhet, ekonomisk och personlig lämplighet och dels hur serveringstillståndet sköts i praktiken. Tillståndshavaren är anmälningspliktig gällande förändringar på restaurangen eller i bolaget. För den inre tillsynen är samarbete med andra myndigheter avgörande. Inre tillsyn utförs 2020 genom följande aktiviteter:

- Samverkansträffar tre gånger per år tillsammans med polisen, skatteverket, Samhällsbyggnad Gävle och räddningstjänsten, och övriga gästrikedkommuner.
- Fortlöpande informationsutbyte med andra myndigheter.
- Information och samarbete med andra myndigheter på förekommen anledning.
- Inre tillsynsutredningar föranledda av tips och uppgifter eller rutiner.

**Yttre tillsyn** är tillsyn i praktiken av hur alkohollagen efterlevs ute på restaurangerna. Tillsynen ska vara både generell och riktad. Generell tillsyn sker av samtliga serveringsställen ett bestämt antal gånger årligen, beroende på storlek, öppettider, målgrupp, mängd såld alkohol enligt restaurangrapporten etc. Samtliga serveringsställen med regelbundna öppettider ska besökas minst en gång per år. Riktad tillsyn är tillsyn av något speciellt förhållande på ett antal ställen, exempelvis särskild kontroll av tillgång till lagad mat, hur stängningstiderna sköts, ordning och nykterhet i anslutning till stängning, efterlevnad av tilldelade uteserveringsytor. Den riktade tillsynen är i första hand förebyggande. Riktad tillsyn kommer även under 2020 specifikt att röra hur uppsikt över och ordning på restaurangoaletter sköts, eftersom det är ett led i att motverka narkotikahandling i krogmiljö. Enligt de vattenanalyser som gjorts i Gävle kommun under senaste året har kokainanvändandet i kommunen ökat lavinartat. Det finns även rapporter från Polis och krögare om ökad droganvändning bland kroggäster. Därför bedömer vi att den yttre tillsynen fortsatt bör prioritera ett fokus som kan förebygga narkotika på krogen. Därutöver kommer riktad tillsyn även i år att ske med fokus på berusningsnivåer och att serveringen är måttfull.

Yttre tillsyn kan också ske på förekommen anledning, då uppgifter från allmänhet eller andra myndigheter eller tidigare tillsynsbesök motiverar att uppföljningsbesök görs på individuella serveringsställen. Uppföljande tillsyn är i första hand korrigerande av gällande brister och i syfte att förhindra framtida problem.

Alla tre typerna av yttre tillsyn kan ske av kommunen enskilt eller i samverkan med andra myndigheter som räddningstjänst, polis- och skattemyndighet. Yttre tillsyn utförs enligt följande plan:

1. **Rutinbesök av samtliga serveringsställen – mål 1 gång/år.**  
Utförs av både restauranginspektörer och alkoholhandläggare.
2. **Riktad tillsyn.**  
Utförs av både restauranginspektörer och alkoholhandläggare.
3. **Tillsynsbesök på förekommen anledning/ uppföljningstillsyn.**  
Utförs i första hand av alkoholhandläggare.
4. **Tillsyn i samverkan med andra myndigheter.**  
Utförs i första hand av alkoholhandläggare.

Tillsynen syftar till att få bukt med missförhållanden, förhindra att nya uppstår och att få till stånd ett gott och nära samarbete mellan staden och restaurang- och krogbranschen.

För att också säkerställa tillfredsställande planering och uppföljning av den yttre tillsynen kommer vi att planera verksamheten så att två handläggare åt gången är i tjänst under semesterperioden.

Vårt mål med dessa aktiviteter är att krognäringen och kommunen tillsammans skapar en sund, trygg och trivsamt restaurang- och krogmiljö i Gävle kommun.

### **Försäljnings- och serveringsställen, öl klass II (folköl)**

Försäljning och servering av folköl regleras i alkohollagen, liksom kommunens ansvar att genomföra tillsyn av dessa verksamheter. Inget tillstånd krävs på det här området, det räcker med att anmäla verksamheten till kommunen innan den påbörjas. Vid anmälan sker ingen lämplighetsprövning. Däremot ställs krav på hur försäljning och servering i praktiken sker, till exempel kontroll av kundens ålder och nykterhet, att verksamheten tillhandahåller mat och har ett egenkontrollprogram. Kommunens uppgift är att ge service till försäljnings- och serveringsställena och kontrollera att reglerna följs. Verksamheten finansieras av en fast årlig tillsynsavgift.

Under 2018 besöktes samtliga försäljningsställen av folköl. Som en följd av stora ökade arbetsbördan som följer av den nya tobakslag som infördes den 1 juli 2019 prioriterades tillsynen av folkölsförsäljningen ner under 2019. Ett mindre antal folkölstillsyner genomförs. Under 2020 planerar antalet besök

öka. Tillsynsbesöken sker oanmälda och samordnas med tillsyn av tobak då folköl i stort sett genomgående säljs vid ställen med tobaksförsäljning.

### **Försäljningsställen tobak**

Försäljning av tobak regleras idag i Tobakslag (1993:581). Från den 1 juli regleras tobaksförsäljning av Lag om tobak och liknande produkter (2018:2088). Lagen beskriver också att kommunerna ansvarar för att genomföra tillsyn på området. Till och med den 30 juni 2019 krävdes inget tillstånd för tobaksförsäljning, det räckte med att anmäla försäljningen till kommunen innan den påbörjas. Vid anmälan skedde ingen lämplighetsprövning. Däremot ställdes krav på hur försäljningen i praktiken sker, till exempel kontroll av kundens ålder, skyltning i butik, märkning av tobaksvaror och att verksamheten har ett egenkontrollprogram. Kommunens uppgift är att vägleda försäljnings- och serveringsställena och kontrollera att reglerna följs. Verksamheten finansieras av en fast årlig tillsynsavgift.

Riksdagen beslutade den 13 december 2018 att införa en ny tobakslag den 1 juli 2019 (Lag om tobak och liknande produkter 2018:2088). Den nya tobakslagen innebär att det krävs ett särskilt utfärdat tillstånd från kommunen för att få sälja tobaksvaror. Först efter att ha fått sådant får försäljning påbörjas. Processen sker genom ett normalt ansökningsförfarande där handlare lämnar in en ansökan till kommunen. Efter en ingående prövning bedömer kommunen om sökanden genom inlämnad dokumentation har visat sig ekonomiskt och i övrigt lämplig att bedriva tobaksförsäljning. Om så är fallet beviljar kommunen tobakstillstånd varefter handlaren får påbörja sin tobaksförsäljning.

Tillståndsenheten har under 2018 besökt samtliga försäljningsställen av tobak, drygt 100 ställen. Detta arbete ger en god grund för hanteringen av ansökningsärenden under 2019 och 2020. Fokus för Tillståndsenhetens arbete med tobaksförsäljare var under 2019 handläggning av ansökningar om tobakstillstånd. Då ett antal ansökningsärenden kvarstår att utreda och besluta kommer fokus även under första halvan av 2020 att vara att utreda dessa ärenden om tobakstillstånd. Detta medför att tillsynen inte kommer kunna ligga på samma höga nivå som utfördes under 2018. Under 2020 prioriteras den yttre tobakstillsynen ner något. Samtliga ställen som säljer tobak och vill fortsätta göra det efter den nya tobakslagens ikraftträdande, har haft kontakt med Tillståndsenheten. Samtliga ställen kommer bedömas av Tillståndsenheten i ansökningsprocessen om tobakstillstånd. Samtliga ställen kommer därför genomgå en djupare granskning av bolagets och företrädarnas lämplighet för tobaksförsäljning. Varigenom kontroll av verksamheten ändå förekommer även om de fysiska tillsynsbesöken i butikerna kommer vara färre än vad som ska vara fallet under ett normalår. Men markant högre än 2019.

Därutöver kommer Tillståndsenheten under 2020 även inleda arbetsmetoden kontrollköp. Denna innebär att kommunen arvoderar personer över 18 år men med utseende som gör att de kan tas för yngre än 18. Dessa ges i uppdrag att under noga överinseende av Tillståndsenheten genomföra försök till köp av tobak i butiker. Resultatet kan inte användas för sanktion utan är till för att utgöra grund för Tillståndsenhetens information och samtal om vikten av noggrann ålderskontroll av den som vill köpa tobak.

Många försäljningsställen saluför både tobak och folköl, vilket motiverar att tillsynen av dessa två områden samordnas. För de ställen som besöks görs tillsyn av samtlig anmälningspliktig försäljning.

### **Försäljningsställen, vissa receptfria läkemedel**

Den 1 november 2009 blev det tillåtet för andra aktörer än öppenvårdsapotek att sälja vissa receptfria läkemedel. Försäljningen är reglerad genom lag (2009:730), om handel med vissa receptfria läkemedel. Bestämmelserna syftar till att säkerställa att läkemedel hanteras och säljs på ett sådant sätt att de inte skadar människor, egendom eller miljö samt så att läkemedlens kvalitet inte försämras

Tillsynsmyndighet på området är Läkemedelsverket men det är den kommun där detaljhandeln bedrivs som ska utföra den praktiska kontrollen av regelverkets efterlevnad. Kontrolluppdraget har Gävle kommun tidigare lagt ut på underentreprenör men hanteras sedan några år åter av kommunens alkoholhandläggare. Tillsynen finansieras genom en fast årlig tillsynsavgift.

Tillsynen av försäljningsställen bör enligt Läkemedelsverkets vägledning ske med intervall som inte överstiger två-tre år. I stort sett samtliga försäljningsställen i Gävle kommun fick tillsynsbesök under 2018. Ny tillsyn kommer göras på ett antal ställen under 2020. Tillsynsbesöken sker oanmälda.

Eftersom receptfria läkemedel i det flesta fall (f.n. på 85% av aktuella försäljningsställen i Gävle kommun) saluförs på samma ställen som folköl och/eller tobak, ser vi en samordningsvinst i att så långt möjligt utföra läkemedelskontrollen i samband med folköls- och tobakstillsynen.

*Magnus Höjjer*  
Sektorchef  
Välfärd Gävle